

„1848, te csillag...”

Csapatunk évről-évre ismétlődő, un.

alapprogramjának gerincét képezi az 1848/49-es forradalom és szabadságharc emlékének ápolása. Ennek legkézenfekvőbb magyarázata az, hogy iskolánk maga is 48-as emlékhely, Nagykáta története legjelentősebb epizódjai kapcsolódnak nemzetünk történelme kiemelkedő fejezetéhez.

Az emléképolás első fázisa a kutatás, eddig nem ismert tények feltárása, Nagykátához és a Tápió mentéhez való kapcsolása. E téren is nagyon sokat tett csapatunk, írásaink számos folyóiratban, könyvben jelentek meg. Csoportosítva a forradalom és szabadságharc szereplőit, hőseit, első helyen a vezérek tevékenységének kapcsolódása kell, hogy szót kapjon.

Amikor 1996-ban Kossuth nevét választottuk, a nagykátai Kossuth-kultusz megújítását is vállaltuk. A „magyarok Mózese” személye ezen összeállításunkban nem szerepel, önálló fejezetet –menüpontot- tölt meg a hozzá kapcsolódó tevékenységünk. A tápióbicskei ütközet katonahőseit sokoldalúan próbáltuk élővé tenni, emléküket ápolását megvalósítani. Március elején minden évben ellátogatunk a Nemzeti Sírkertbe, s ott katonai tiszteletadással adózunk Klapka, Görgey és társai emlékének. Amikor egy-egy kerek évforduló azt indokolja, a nevezett személy sírjánál ünnepséget szervezünk. Így Cegléden többször megálltunk Földváry Károly sírjánál, illetve országjáró kirándulásaink során –ha azt a szűkre szabott idő engedi- külön kerestük az alkalmat hogy a bicskei ütközet résztvevőinek emlékműve, síremléke előtt fejet hajtsunk. Amikor Damjanich János születése 200. évfordulóját ünnepeltük, róla sokszínű rendezvénysorozattal emlékeztünk meg.

A reformkor, a 48-as történelmi napok vezetői voltak Bobory Károly, Szentkirályi Móric, Patay József, Petőfi Sándor és István, Gróf Keglevich Gábor, Horváth Mihály és társaik. A települési és regionális kötődés miatt ők külön „kategóriát” képviselnek, emléküket külön védnökségi terv alapján állandóan napirenden tartjuk. Ha emlékhelyük –elsősorban a síremlékre gondolunk- méltatlan állapotban van, akkor azt szóvá tesszük. (Pl. Keglevich Gábor, Szentkirályi Móric esetében.) Évek óta kezdeményezzük a 48-as miniszter és történetíró, Horváth Mihály nagykátai emléktáblája felállítását. Hasonlóan nem találtak még meghallgatásra a Közép-Tiszai hadsereg főhadiszállását, Perczel Mór, Desseffy Arisztid, Mészáros Lázár, Dembinski Henrik nagykátai tartózkodásának emlékét megőrkítő tábla felállítására irányuló szándékunk sem.

A Magyarország Felfedezői Szövetség példaképei a

szabadságharc gyermekkorú katonái: Szabó József, Pilaszanovics Béla, Koroknay Dániel. Az ő emléképolásuk a legszínesebb, legsokrétűbb, leglátványosabb. Életútjuk bemutatását, kutatásaink eredményeinek közzétételét szolgálják a „Szakköri Lapok” tematikus számai.

A nagykáta temetőben található 48-as vonatkozású síremlékek állandó feladatot adnak csapatunknak. Külön könyvet írhatnánk pl. Farkas Miklósról, a honvédhadnagy szülőfalujával, Sárkeresztúrral kialakított kapcsolatunkról. Csak tételesen soroljuk fel a nagykáta temető 48-as, csapatunk védnökségébe vont síremlékeit: Gróf Keglevich Gábor és Miklós, Clementisz Gábor honvédalezredes, Pilaszanovics Béla huszárhadnagy, Farkas Miklós honvédhadnagy, Bobory Károly plébános, Rácskay Ferenc plébános, Bede Molnár Mihály honvéd, Márton Gábor honvéd. Több síremléket mi állítottunk helyre, s volt ahová emléktáblát is helyeztünk. Kerek évfordulókon külön megemlékezést, koszorúzást szervezünk. Szomorú, hogy ezekre az ünnepségekre rajtunk kívül nagyon kevesen jönnek el.

Természetesen a 48-as hősök emlékét katonai hagyományörző tevékenységünkkel, a Kossuth-zászlóalj, a Kossuth-toborzó játékunkkal, a tavaszi emlékhadjáratban való részvételünkkel is ápoljuk. Külön tisztelet övezi nálunk a lengyel légió emlékét. (Emléktábla állítás, csatahelyeken való bemutatókon való részvétel, Wysocki emlékének ápolása, a régió lengyel vonatkozású emlékeinek kutatása, a magyar-lengyel barátságot felmutató emlékállítások kezdeményezése, a Wysocki-légióval való barátságunk, stb.)

Szabó Jóska, a 12 éves honvéd

1996. április 3-án, az 1849-es tápióbicskei ütközet évfordulója előtt egy nappal a tavaszi hadjárat legendás ütközetének központi emlékműve előtt kaptuk meg felvételünket igazoló oklevelet a Magyarország Felfedezői Szövetség országos gyermekszervezettől. Az ünnepség helyszínén állt egy szerény kopjafa, alapításáról és a rá faragott névről beszélt Rakó József, a szövetség elnöke. Magunkkal hozott koszorúkat nem a lendületes honvédet ábrázoló emlékmű, hanem Szabó Jóska kopjafája elé helyeztük. Jelen írásművünk egy kettős jubileum kapcsán született. 160 éve szenvedett hősi halált a nagykinizsi születésű gyermekhonvéd, s 10 évvel ezelőtt Nagykátán adta át az újonnan alapított „Szabó József Ifjú Honvéd Emlékérem” kitüntetés első példányait a szövetség elnöke.

Felvételünk után ismerkedtünk meg az 1989-ben alakult gyermekszervezet hagyományaival, példaképeivel. Nagy volt az örömünk amikor kiderült, hogy ezek a példaképek egytől egyig jártak –Jászberény felől jöve áthaladtak- 1849. április 4-én a nagykáta vásártéren, az iskolánknak helyet adó térségen. „A szabadságharc gyermekhősei” c. 1992-ben megjelent kiadványból közelebről is megismertük hőseinket, majd megszereztük Karsa Ferenc: Szabadságharcos napló c. könyvét is.

Hogyan ápolja emlékét, miként veszi ki részét közös példaképünk népszerűsítéséből csapatunk, erről szólnak a következő sorok.

1997-ben első ízben vettünk részt a pataki tisztképző táborban, melynek egyik programja keretében Sátoraljaújhelyen megnéztük a gyermekhősök kopjafás ligetét. Az első emlékjelek még a rendszerváltozás előtt kerültek ide, mintegy szellemi elődje lett ez a helyszín az 1989. szeptemberében alakult szövetségnek. Az egyik emlékfán Szabó Jóska nevét olvastuk. 1998-ban ellátogattunk a jászberényi Jász Múzeumba, ahol „A szabadságharc gyermekhősei” c. kiállításon ismét találkoztunk a 12 éves korában hősi halált halt fiú nevével és az emlékápolás dokumentumaival.

1998. június 29-én a „Kossuth Lajos azt üzenete....” országos mozgalom keretében egy három napos ún. ”Kossuth-expedíció” keretében kerestük fel Szabó Jóska szülőfaluját, a Hernád menti Nagykinizs községet. Az autóbusszal érkező nagykátai hagyományörzőket Árvai Ferencné polgármester, a helyi hagyományörző csapat vezetője és munkatársai fogadták. Ellátogattunk a helyi általános iskolába, melynek udvarán egy kopjafa liget fogadott minket. Minden egyes csatahely, melyben Szabó Jóska résztvevő volt, küldött emlékjelet a szülőfaluba. Kinyitották nekünk a református templomot, melynek falán láttuk azt az emléktáblát, melyet 1996-ban Tápióbecske polgármestere avatott fel. Láttuk a születési anyakönyvben a bejegyzést, a szabadságharc talán legfiatalabb katonája születéséről.

Ugyancsak 1998-ban, október 17-én egy autóbusszos emlékút keretében végigjártuk a Tápiómente 48-as emlékhelyeit. Első ízben ekkor tisztelegtünk Tápióbecskén, példaképünk hősi halála feltételezett helyén, a Harcmező utcában állított kopjafánál.

1999. április 2-4. között Nagykátán volt a szövetség alapította Damjanich-zászlóalj szövetségi találkozó központja. Ennek keretében került sor április 4-én a szövetség által alapított új kitüntetés, a „Szabó József Ifjú Honvéd Emlékérem” első díjazottjainak elismerésére. Az eseményre a csapatunk javaslata alapján felállított Kossuth-Görgei emléktábla avatása során, az egykori Keglevich-kastély, a jelenlegi polgármesteri hivatal előtt került sor. Csapatunkból Korponai Gábor, Velkei Ágnes, Juhász Nikoletta, Csík Edit kapták meg elsőnek ezt az elismerést. Az elmúlt 10 évben mintegy 50 hagyományörző részesült a csapatból ebben a kitüntetésben.

1999. március 19-én lett csapatunk az első diáktüzérek révén katonai hagyományörző egyesület. Egyenruhás hagyományörzőink ettől fogva minden április 4-én közreműködő résztvevő voltak Szabó Jóska utolsó csatája, a tápióbecskei ütközet megjelenítésének. Szereplésünk egyfajta tisztelgés volt a gyermekhonvéd emléke előtt. Amikor 2002-től már rendezői és minden helyszínén közreműködői is lettünk ennek a nagyszerű játéknak, a hadjáratban első alkalommal résztvevő katonai hagyományörzők számára íratlan szabály lett a gyermekhősök kiállításának megtekintése, csoportkép készítése az 1993-ban avatott emléktábla előtt.

2003-tól a Kossuth-zászlóalj díszszakasza április 4-e tájékán a szövetségi emlékút és ünnepségek keretében tiszteleg a Harcmező utcában levő kopjafa előtt, ahol minden esetben átadásra kerülnek a Szabó József nevét viselő kitüntetések.

Ugyancsak hagyományos programja a mozgalmi évnek, hogy az évnyitó szövetségi zárándokúton egyenruhás díszszakaszunk díszőrséget áll Karsa Ferenc kopjafás síremlékénél. 2005 őszén az iskola gazdag történelmi múltjának megismertetésére meghirdettük „A vásártéri iskola történelemkönyve” rajz-és prózaíró pályázatunkat. Agárdi Erzsébet 8. osztályos tanuló Szabó József utolsó napját dolgozta fel, mellyel az irodalmi kategória győztese lett. Erzsike dolgozatát egy országos diákírói pályázatra is beneveztük, ahol ugyancsak első helyezést ért el. Ezen a pályázaton Juhász István megfestette az ifjú katonát, mely festmény ma is az iskola folyosóján látható a falon.

Nagykátai, 2009. március.

120 éve hunyt el Clementisz Gábor honvédalezredes

120 éve, 1889. április 24-én 69 éves korában hunyt el az 1848/49-es szabadságharc jeles alakja, a nagykátai temetőben nyugvó legmagasabb rangú honvédtiszt, Clementisz Gábor honvédalezredes. Az évfordulón jelképes sírjánál megrendezett megemlékezésen –melyet a Kossuth Lajos Hagymányőrző Csapat rendezett- ott voltak a másik iskola, a Váci Mihály nevét viselő oktatási intézmény Bede Molnár Mihály nevét viselő csapatának hagyományőrzői is. Megjelenésükkel kifejezték tiszteletüket a nemrég alakult Tápiómenti Lokálpatrióták Szövetsége egyesület nagykátai tagjai is.

A hagyományőrzők a temető történelmi jelentőségű síremlékei fölött vállalt védnökségük keretében vállalkoztak erre az emlékezésre. Ez a vállalás nemcsak az évente három esetben –április 4, október 6, halottak napja- történő tisztelgést, gyertyagyújtást jelenti, hanem a várostörténelmi jelentőségű példakép élete kerek évfordulóiról történő megemlékezést is magába foglalja. „Egy ember akkor hal meg, ha elfelejtették”- szól a közismert mondás. A kátai hagyományőrzőkön igazán nem múlik az, hogy a történelmi életutak, érdemek ne merüljenek el a feledés homályában.

A katonai hagyományőrzők a szabadságharc hangulatát idéző honvédegyenruhában álltak díszőrséget, s kivont karddal őrizték a csapatzászlót. Egy pöttöm kishonvéd Clementisz Gábor megfakult képét tartotta a kezében. Bárdy Viktória kat.hő. őrmester verset mondott, majd Basa László kat.hő. százados, csapatvezető ismertette Clementisz Gábor életútját, hadtörténelmi jelentőségét. A megjelent lokálpatrióták nevében Szabó Károly nyá. honvédelevezredes, önkormányzati képviselő, egyesületi elnök méltatta a katonahős és a rendezvény jelentőségét. Az emlékezés koszorúját Szabó Károly, Basa László, Illés Zsuzsanna csapatvezetők helyezték el, majd egy-egy szál virággal járultak a sírkereszthez a felnőttek és gyerekek.

Clementisz Gábor honvédalezredes

(1820 – 1889)

A nagykátai temetőben nyugvó honvédek amennyiben létrehoznák kis csapatukat az égi csatamezőkön, parancsnokul minden bizonnyal rangidős bajtársukat, a ma 120 éve elhunyt Clementisz Gábor honvédalezredest választanák. Rá emlékezve jöttünk el ma jelképes síremlékéhez a nagykátai temetőbe.

Clementisz Gábor a Pest megyei Pilisen született 1820. augusztus 24-én. Apja a nemesi származású Clementisz János, édesanyja Szakács Karolina. Az evangélikus vallású fiú a pesti egyetemen jogot végzett. 1840-ben önkéntes lett a 32. gyalogezredben.

1842-ben felvételt nyert a bécsi nemesi testőrök közé, s itt ismerkedett meg Görgey Artúrral, ki a szabadságharc alatt ezen ismeretség révén tartott igényt szolgálatára. Jó kapcsolatot alakított ki a Görgey-testvérekkel, a szabadságharc alatt mindvégig a Görgey-fivérek közelében kapott szolgálati beosztást. 1847-ben főhadnagy lett a 62. gyalogezredben.

A forradalom és szabadságharc során meglehetősen korán bekapcsolódott a honvédő harcokba. 1848. június 13-án századossá nevezték ki a Pesten alakult 1.sz. honvédszászlóaljba. A drávai, illetve a feldunai hadtest kötelékében részt vett a Jellacic elleni harcokban, mindenekelőtt a pákozdi csatában.

Novembertől Görgey Kornél őrnagy vezette dandár vezérkari tisztje lett. December 2-án őrnagyi rangban a Zemplén-Gömör megyei önkéntes nemzetőrszászlóalj parancsnoka lett, mely egység

a Görgey Artúr vezette feldunai hadtestben operált. Görgey a téli hadjárat alatt, a Branyiszko környéki harcok során dandárparancsnoki megbízatással látta el. 1849. március közepétől betegszabadságon tartózkodott, így nem vehetett részt a tavaszi hadjáratban. Felgyógyulva április 30-án ismét átvette egy dandár vezetését a VII. (feldunai) hadtestben.

Görgey 1849. június 25-én alezredessé léptette elő. A július 2-i komáromi ütközetben megsebesült, a világsi fegyverletételig a VII. hadtest törzsénél teljesített szolgálatot.

Aradon az 1850. február 17-én kelt ítélet alapján 14 évi várfogságra ítélték. 1855. augusztus 28-án kegyelmet kapott. Hivatalnok lett egy biztosító társaságnál.

1865-ben résztvett az Almásy-Nedeczky féle szervezkedésben, amiért ismét 14 évre ítélték. A két év múlva sorra kerülő kiegyezés következményeként amnesztiában részesült. Egy ideig Somogy megye országgyűlési volt a parlamentben. Hogy miként került Nagykátára, azt további kutatások tudják majd tisztázni. Nagykátán hunyt el 1889. április 24-én. Halotti anyakönyve a tápiószentmártoni plébánián található.

Nagykátai síremlékét a lelkiismeretlen utókor megsemmisítette, sírjára rátemetkeztek. Jelképes síremlékét az 1988-ban kialakított „Hősök kertje”-ben állították fel. Sírja és emléke ápolása fölött a nagykátai gyermekkorú hagyományőrök vállaltak védnökséget.

Elhangzott 2009. április 24-én, a nagykátai temetőben megtartott koszorúzási ünnepségen.

Elmondta: Basa László csapatvezető tanár.

A HONLAP: <http://kossuth94.5mp.eu/web.php?a=kossuth94&o=136EDQMiRh>